

Κωνσταντίνος Γάτσιος, Δημήτρης Α. Ιωάννου

Ιστορικές προκλήσεις για την Ελλάδα: ευκαιρίες ή κίνδυνοι;

Στη ζωή οι ευκαιρίες συχνά παρουσιάζονται με τη μορφή προκλήσεων. Ποτέ πάντως με τη μορφή ουρανόπεπτων δώρων. Τυχερός είναι αυτός που αποδεικνύει την ικανότητα και την αξία του ανταποκρινόμενος με επιτυχία στις προκλήσεις που συναντά. Οχι εκείνος που τον «ευνοούν τα άστρα».

Στα τέλη της δεκαετίας του '80 οι γεωπολιτικές εξελίξεις στην περιοχή μας κατέστησαν εξαιρετικά ευνοϊκές για την Ελλάδα. Η «πώ-

δειχνει τι πρέπει να αποφύγουμε. Το κυρίαρχο χαρακτηριστικό στη συγκεκριμένη περίοδο ήταν η παντοειδής προσπάθεια των ελληνικών κυβερνήσεων να προβάλουν και να εκμεταλλευθούν το γεγονός ότι το «συνοριακό οχυρό Ελλάδα» ήταν ταυτοχρόνως μια οικονομικά ευάλωτη και κοινωνικά ασταθής χώρα, την οποία οι Σύμμαχοι όφειλαν να ενισχύουν και να υποστηρίζουν ποικιλοτρόπως. Το αποτέλεσμα αυτής της αντίληψης για τον τρόπο

της, δηλαδή στη νομισματική ένωση! Αποδείχθηκε όμως, για άλλη μία φορά, ότι τα ξυλάρμενα καράβια πάντοτε στα βράχια καταλήγουν.

Σηβαρότητα και αυτοπεποίθηση

Οι σημερινές γεωπολιτικές προκλήσεις συνιστούν μια μεγάλη ευκαιρία ανάδειξης της Ελλάδας σε περιφερειακό πρωταγωνιστή, απαραίτητο πυλώνα της γεωπολιτικής και οικονομικής σταθερότητας του αναπτυσσόμενου κόσμου για πολλές

μάλλον από τούδε και στο εξής. Καμία διαπραγμάτευση δεν μπορεί να κάνει πλουσιότερη την ελληνική κοινωνία και καμία διαπραγμάτευση δεν μπορεί να της χαρίσει αναπτυξιακή προοπτική. Όπως τα προβλήματα, έτσι και οι λύσεις τους βρίσκονται στο εσωτερικό της. Το «αφελές» ερώτημα τι ακριβώς διεκδικούμε εδώ και έξι έτη με τους αταλάντευτους αντινημονιακούς μας αγώνες δεν έχει απαντηθεί ποτέ! Διεκδικούμε μήπως να μας πληρώσουν οι εταίροι μισθούς και συντάξεις; Να μας δανείζουν κάθε χρόνο όσα νομίζουμε ότι μας χρειάζονται και τον επόμενο χρόνο να διαγράφουν το χρέος προκειμένου να μας ξαναδανείσουν; Φταίνε οι ξένοι για το γεγονός ότι τη στιγμή που στα νοσοκομεία δεν υπάρχουν ούτε τα στοιχειώδη εμείς συνεχίζουμε να υπεραμυνόμαστε των κατακτήσεων του πελατειακού κράτους και του κάθε είδους φαυλόβιου παρασιτισμού; Είναι έκφραση εθνικής υπερηφάνειας και ανεξαρτησίας το γεγονός ότι την ίδια στιγμή που δαιμονολογούμε ανελέητα εις βάρος των εταίρων εκλιπαρούμε για την εκταμίευση και του τελευταίου λεπτού από τα ΕΣΠΑ (δηλαδή του 3% περίπου του ΑΕΠ που καταναλώνουμε) προκειμένου να συνεχιστεί η λειτουργία στοιχειωδών μονάδων κοινωνικής πολιτικής, όπως οι βρεφονηπιακοί και οι παιδικοί σταθμοί; Για την παραλυσία και τη διαφθορά της ελληνικής κοινωνίας που την έφεραν εκεί που βρίσκεται σήμερα φταίνε μήπως κάποιοι Υπερβόρειοι που δεν μας συμπαθούν;

Το στοίχημα της αφύπνισης

Η έξοδος της οικονομίας από την κρίση, η γεωπολιτική αλλά και ηθική αναβάθμιση της χώρας, η αμυντική της θωράκιση απέναντι σε διαχρονικές, αλλά και σε νέες (υβριδικές) απειλές, είναι όλα συναρτήματα ενός και του αυτού ερωτήματος: Θα καταφέρει η κοινωνία μας να αφυπνισθεί, να ενηλικιωθεί και να αποκτήσει συνείδηση της πραγματικότητας εντός της οποίας διαβίω; Θα καταφέρει δηλαδή να αποκτήσει αυτοσυνείδηση και ιστορική αυτονομία αντί να θεωρεί ότι παθητικά προσκολλούμενη ή ενεργητικά οχλοούσα τους διάφορους κατά καιρούς εταίρους της θα βρει λύση στα προβλήματά της;

Μόνο μια κοινωνία, ένας λαός, ένα έθνος που αναλαμβάνεται ότι η επιβίωση και η ευημερία του εξαρτώνται από την αποφασιστικότητά του, την αυτενέργειά του και την πνευματικότητά του διαύγεια μπορεί να μετατρέψει τις προκλήσεις της Ιστορίας σε ευκαιρίες αντί σε κινδύνους. Αυτό είναι το πεδίο ιδεών και πολιτικής στο οποίο θα πρέπει να στρέψουμε όλη μας την ενέργεια, γιατί αυτό είναι το πεδίο στο οποίο θα κριθεί το μέλλον της χώρας.

Ο κ. Κωνσταντίνος Γάτσιος είναι καθηγητής Οικονομικών και πρώην πρότανης του Οικονομικού Πανεπιστημίου Αθηνών και ο κ. Δημήτρης Α. Ιωάννου είναι οικονομολόγος.

Η σημερινή κρίση είναι προϊόν της αφελούς πίστης ότι θα μπορούσαμε ακόμη να ευημερήσουμε μόνο και μόνο διότι ενταχθήκαμε στην «ευρωπαϊκή οικογένεια»

Καμία διαπραγμάτευση δεν μπορεί να κάνει πλουσιότερη την ελληνική κοινωνία και καμία διαπραγμάτευση δεν μπορεί να της χαρίσει αναπτυξιακή προοπτική. Όπως τα προβλήματα, έτσι και οι λύσεις τους βρίσκονται στο εσωτερικό της

ση των τειχών» επανασύνδεσε τη χώρα μας με τα Βαλκάνια και τον Εύξεινο Πόντο, έναν ιστορικά πολύ οικείο σ' εμάς χώρο από τον οποίο ο Ψυχρός Πόλεμος μας είχε βίαια αποκόψει. Εν τούτοις την ευκαιρία που μας δόθηκε δεν την αξιοποιήσαμε. Σήμερα μια νέα ιστορική φάση ανοίγει. Τη στιγμή που στη γειτονιά μας δημιουργούνται και συσσωρεύονται μείζονες κίνδυνοι και απειλές, «παραδοσιακοί σύμμαχοι» του δυτικού κόσμου εισέρχονται σε τροχιές ασάφους κατεύθυνσης και ασταθούς ισορροπίας, οι οποίες μειώνουν τη γεωστρατηγική τους χρησιμότητα για τη Δύση, αναβαθμίζοντας ταυτόχρονα το «ειδικό βάρος» της χώρας μας ως προμαχώνα γεωπολιτικής σταθερότητας και δημοκρατίας.

Η μεταπολεμική εμπειρία

Πώς όμως θα μπορέσει η Ελλάδα να αξιοποιήσει προς όφελός της τις ευκαιρίες που της προσφέρει η ιστορική συγκυρία; Στο ερώτημα αυτό η μεταπολεμική εμπειρία είναι ιδιαίτερα χρήσιμη, γιατί μας

ένταξης μας στο σύστημα διεθνών σχέσεων υπήρξε διττά αρνητικό. Αφενός διότι, όντας πράγματι εύαλωτοι και ασταθείς, δεν καταφέραμε ποτέ να καταστήσουμε αξιόπιστοι εταίροι των συμμάχων μας, ώστε να μετατρέψουμε τη γεωγραφική μας επικαιρότητα σε ουσιαστική γεωπολιτική και γεωοικονομική υπεραξία. Αφετέρου διότι – πράγμα που είναι και το χειρότερο – εσωτερικεύσαμε και εμείς οι ίδιοι ως κοινωνία την ιδεολογία του «αναξιοπαθούτος ορφανού» που πρέπει να τυγχάνει προστασίας και βοήθειας, αυτοπαγιδευόμενοι έτσι για δεκαετίες στην κοινωνική αδράνεια και στην παθητικότητα της αναμονής λύσεων «έξωθεν και άνωθεν».

Το νουσηρό αυτό χαρακτηριστικό μας το πληρώσαμε βεβαίως πολύ ακριβά: η σημερινή κρίση δεν είναι τίποτε περισσότερο από προϊόν της αφελούς πίστης ότι θα μπορούσαμε ακόμη να ευημερήσουμε λαμπρά, μόνο και μόνο διότι μας έγινε η τιμή να ενταχθούμε αρχικά στην ευρύτερη «ευρωπαϊκή οικογένεια», στη δε συνέχεια στον «σκληρό πυρήνα»

δεκαετίες. Αυτό όμως θα απαιτούσε μια σιβαρή στο εσωτερικό και με αυτοπεποίθηση στο εξωτερικό ελληνική κοινωνία, η οποία θα χαρακτηριζόταν από αυτοσυνείδηση όσον αφορά τα όρια και τις δυνατότητές της και από διαυγή σκέψη όσον αφορά τη φύση των προβλημάτων που την ταλανίζουν. Αλλά, δυστυχώς, επειδή βρισκόμαστε στον αντίποδα μιας τέτοιας κατάστασης, οι προκλήσεις που αντιμετωπίζουμε γίνονται ανηλεπές πολύ περισσότερο ως κίνδυνοι παρά ως ευκαιρίες. Η οικονομική δυσπραγία οδηγεί την κοινωνία μας προς την αποσύνθεση, διότι συνεχίζει να κυριαρχεί εκείνη η ίδια εμπειρομένη ιδεολογία παθητικής ετερονομίας που μας οδήγησε στην κρίση.

Εκείνο το οποίο δε γίνεται αντιληπτό είναι ότι όση βοήθεια μπορούσε να εκμαιεύσει η Ελλάδα από τους εταίρους της για την αντιμετώπιση της κρίσης την έχει ήδη εκμαιεύσει. Οι εταίροι δεν είναι ούτε υπεύθυνοι της δυσπραγίας του ελληνικού λαού αλλά ούτε και οι εν δυνάμει σωτήρες του – πολλώ δε